

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.11.2019, sp. zn. 33 Cdo 1720/2019, ECLI:CZ:NS:2019:33.CDO.1720.2019.1

Číslo: 80/2020

Právní věta: Vyjádření spornosti či pochybnosti určitých práv a povinností není nezbytnou náležitostí dohody o narovnání (§ 1903 o. z.); jeho absence proto sama o sobě nezakládá neurčitost či neplatnost dohody o narovnání. Spornost nebo pochybnost práv a povinností jsou kategoriemi subjektivními; podstatné je proto, zda se práva a povinnosti jeví jako sporné stranám závazku. Skutečnost, že se takto nejeví třetí osobě či soudu, je bez právního významu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.11.2019

Spisová značka: 33 Cdo 1720/2019

Číslo rozhodnutí: 80

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Narovnání

Předpisy: § 1903 odst. 1 o. z.
§ 1904 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Městský soud v Brně rozsudkem ze dne 23. 6. 2017, č. j, 221 C 2/2017-129, uložil žalovaným zaplatit společně a nerozdílně žalobkyni 1 292 000 Kč s 0,1% úroky z prodlení od 1. 9. 2015 do zaplacení a na nákladech řízení 169 389 Kč.

2. Rozsudkem ze dne 28. 11. 2018, č. j, 28 Co 45/2018-202, ve znění opravného usnesení ze dne 28. 11. 2018, č. j, 28 Co 45/2018-207, Krajský soud v Brně rozhodnutí soudu prvního stupně v rozsahu 423 150 Kč s 8,05% úroky z prodlení od 12. 11. 2016 do zaplacení potvrdil s tím, že lhůtu k plnění stanovil v délce čtyř měsíců od právní moci rozsudku, co do částky 868 000 Kč s 0,1% úroky z prodlení z částky 1 292 000 Kč od 1. 9. 2015 do 11. 11. 2016 a s 28,45% úroky z prodlení z částky 868 850 Kč od 12. 11. 2016 do zaplacení je změnil tak, že žalobu v tomto rozsahu zamítl, a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů a o povinnosti žalobkyně zaplatit soudní poplatek. Ve vztahu k měnicímu výroku o věci samé odvolací soud po právní stránce uzavřel, že listina datovaná dnem 6. 8. 2015 obsahuje - vedle uznání dluhu - dohodu účastníků o narovnání, která je „od samého počátku“ neplatným právním jednáním, neboť je z ní zřejmé, že důvod i výše dluhu nebyly mezi stranami sporné či pochybné, a nelze tak určit, která práva měla být předmětem narovnání.

II. Dovolání a vyjádření k němu

3. V dovolání, kterým napadla rozhodnutí v části, jíž odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně o věci samé, žalobkyně otázku hmotného práva – zda pochybnosti či omyl účastníků ohledně sporných skutečností v dohodě o narovnání způsobuje její neplatnost – označila za takovou, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. Podle dovolatelky je dohoda o narovnání určitá a srozumitelná, sporná pohledávka s příslušenstvím je vyčíslena (1 540 200 Kč) a je uveden výsledek, k němuž vůle jednajících směřovala, tj. „narovnání tak, že dluh činí 1 300 000 Kč“ s nově stanovenou splatností. Navrhla, aby odvolací soud rozhodnutí v napadeném rozsahu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

III. Přípustnost dovolání

4. Nejvyšší soud věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 30. 9. 2017 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., čl. II bod 2 zákona č. 296/2017 Sb., dále jen „o. s. ř.“).

5. Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak (§ 237 o. s. ř.).

6. Podle § 241a odst. 1 o. s. ř. lze dovolání podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolání nelze podat z důvodu vad podle § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3.

7. Přípustnost dovolání je oprávněn zkoumat jen dovolací soud (srov. § 239 o. s. ř.).

8. Dovolání je přípustné, protože rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, závisí na vyřešení otázky hmotného práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (§ 237, § 239 o. s. ř.). V rozporu s tím, co je uvedeno níže, posoudil dohodu o narovnání jako neplatné právní jednání.

IV. Důvodnost dovolání

9. Právní posouzení je nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

10. Podle § 1903 odst. 1, věty první, zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), lze dosavadní závazek nahradit novým závazkem i tak, že si strany ujednáním upraví práva a povinnosti mezi nimi dosud sporné nebo pochybné.

11. Podle § 1904 o. z. platnost narovnání není dotčena omylem v tom, co bylo mezi stranami sporné nebo pochybné, ledaže omyl vyvolala některá strana lstí. Narovnání dohodnuté v dobré víře nepozbývá platnosti ani tehdy, zjistí-li se na základě skutečností vyšších najevo dodatečně, že některá ze stran pohledávku neměla.

12. Po opakovaní dokazování odvolací soud vyšel – zejména – z toho, že žalobkyně (věřitelka) a žalovaní (dlužníci) uzavřeli 6. 8. 2015 dohodu, v níž konstatovali, že žalobkyně má vůči žalovaným z titulu smlouvy o úvěru z 26. 9. 2014 (č. 2014/09/26/01/A) pohledávku ve výši 1 540 200 Kč [jistina 650 000 Kč, smluvní pokuty 100 000 Kč a 150 000 Kč, splatné úroky 725 400 Kč, denní smluvní pokuta 82 000 Kč, smluvní úroky z prodlení 26 650 Kč a pokuta za nepojištění předmětu zástavy 10 000 Kč, po odečtu toho, co žalovaní ke dni uzavření dohody z úvěrového dluhu uhradili (203 850 Kč)] a že splatnost úvěrového dluhu nastala prvním dnem prodlení dlužníků, tj. 26. 6. 2015. V článku II smluvní strany prohlásily, že se „touto dohodou zcela narovnávají jejich vzájemné vztahy vyplývající z titulu smlouvy o úvěru …, které jsou ve výši 1 540 200 Kč,“ a to tak, „že dlužník uhradí věřiteli do dne 31. 8. 2015 na účet … částku 1 300 000 Kč.“

13. Narovnání je dohoda účastníků závazkového právního vztahu, kterou odstraňují spornost nebo pochybnost vzájemných práv a povinností tím, že je ruší a nahrazují je novými. Dosavadní závazek tak zaniká a je nahrazen závazkem novým, který vyplývá z narovnání. Narovnáním mohou být upraveny mezi účastníky jakékoliv sporné práva a povinnosti, jimiž mohou disponovat. Sporností práv a povinností ve smyslu § 1903 o. z. se nemíní soudní spory, nýbrž rozdílný názor účastníků na otázku existence, platnosti závazku, jeho kauzy či obsahu (co, popř. v jakém rozsahu, má být plněno, kdy apod.). Stačí, že jedné ze stran se určité právo, které je součástí jejich vzájemného právního vztahu, jeví sporným bez ohledu na to, zda spor objektivně existuje. Spornost či pochybnost se vztahuje jak na skutkové, tak na právní otázky, příčinou může být i omyl; není přitom podstatné, zda se některá ze stran při vlastním hodnocení předpokladů narovnání mylí. Podmínkou platnosti dohody o narovnání není existence původního (narovnávaného) právního vztahu mezi účastníky této dohody (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 6. 2000, sp. zn. [IV. ÚS 13/2000](#), rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 15. 5. 2003, sp. zn. [32 Odo 1/2002](#), ze dne 21. 8. 2002, sp. zn. [33 Odo 371/2002](#), ze dne 23. 11. 2004, sp. zn. [32 Odo 976/2003](#)). Účelem narovnání není zjistit, jak se věci ve skutečnosti mají, ale předejít dalším nesrovnalostem nebo sporům tím, že původní závazek, v němž se sporné právo a povinnost vyskytly, se zruší a nahradí závazkem novým. Narovnání se může týkat jen některých vzájemných práv a povinností, ohledně nichž účastníci nebyli ve shodě, ale také celého závazku (závazkového právního vztahu) nebo – s výjimkami uvedenými v § 1905 o. z. – všech dosavadních závazků mezi účastníky (tzv. generální narovnání). Dosavadní závazek, jenž zanikl, je nahrazen nově sjednaným, který je obsažen v dohodě o narovnání. Dohoda o narovnání je vždy samostatným zavazovacím důvodem (srov. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 22. 11. 2012, sp. zn. [30 Cdo 21/2011](#), ze dne 25. 11. 2014, sp. zn. [23 Cdo 3957/2013](#), ze dne 29. 4. 2010, sp. zn. [33 Cdo 4413/2007](#)). I když spor či pochybnost jsou pojmovými znaky narovnání, nemusí být vždy výsledkem dohody změna rozsahu vzájemných práv a povinností; účastníci se mohou dohodnout na stejném obsahu, jaký měl dosavadní závazkový právní vztah (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. [33 Odo 1089/2005](#)). Spornost nebo pochybnost práv a povinností jsou kategoriemi subjektivními. Těmi subjekty, které právo či povinnost jako sporné či pochybné hodnotí, jsou výlučně strany závazku. Sporným nebo pochybným může být proto i právo, které u třetí osoby – například u soudu – žádnou nejistotu nevzbuzuje. Deklarace spornosti či pochybnosti v dohodě o narovnání není nezbytná; absentuje-li, nejedná se – pokud strany projeví vůli, že jimi narovnaný právní stav platí namísto právního stavu dosavadního – o neurčitost s důsledky stanovenými v § 553 odst. 1 o. z., případně o neplatnost právního jednání podle § 580 odst. 1 o. z.

14. Jelikož napadené rozhodnutí je v řešení dovoláním otevřená otázka, kterou žalobkyně spolu s vymezením předpokladu přípustnosti dovolání řádně identifikovala, v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první, o. s. ř.).

15. Soudy nižších stupňů jsou vázány právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1 věta první, § 226 odst. 1 o. s. ř.).